

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม Improving the Literacy Abilities of Elementary School Students: Participatory Action Research

เฉลิมวุฒิพิทักษ์ ลาภหลาย¹, ภัทรนันท์ ไหลงาม², และสุรินทร์ นานาผล³
Chalermwutpitak Laplai¹, Phattaranan Lai-ngam² and Surin Numnaphol³
สถาบันรัชต์ภาคย์^{1,2}, วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด³
Rajapark Institute^{1,2}, Roi Et Buddhist College³

Received: April 28, 2024, Revised: May 29, 2024, Accepted: May 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงจร 10 ขั้นตอน ผู้ร่วมวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบุคคลภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และครูผู้สอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา 9 คน และกลุ่มบุคคลภายนอกโรงเรียน คือ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่สมัครเข้าร่วมโครงการ 6 คน กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ แบบบันทึก แบบสังเกต และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนไม่ผ่านการประเมินความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 28.00 และกำหนดแนวทางพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน 3 โครงการ ได้แก่ โครงการอ่านออกเขียนได้ด้วยแพลตฟอร์มดิจิทัล (YouTube, TikTok) โครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และโครงการเปิดบ้านวิชาการ และยังพบว่า ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติในด้านความรู้ ประสบการณ์ และเกิดความรู้ใหม่จากการปฏิบัติ 3 ลักษณะคือ 1) หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในบริบทเฉพาะของโรงเรียนที่เริ่มต้นจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นต่อผู้ร่วมวิจัยโดยมีกิจกรรมการอ่านและการเขียนทุกวันโดยครูประจำชั้น มีการประชุมครูเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันสม่ำเสมอ และการสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครองโดยสมุดรายงานประจำตัวนักเรียนทุกสัปดาห์ และ 3) ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการถอดบทเรียนที่ได้จากการทำงานร่วมกัน คือ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

คำสำคัญ: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม, ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้, โรงเรียนประถมศึกษา

³Corresponding author, Tel. 0984743249, Email: surin1962n@gmail.com

Abstract

This research aims to study the problems and development approaches for improving the reading and writing abilities of elementary school students through a participatory action research process with 2 circuits and 10 steps. The research participants are divided into two groups: 9 internal school personnel, including school administrators, the head of the academic department, the head of the Thai language curriculum group, and Thai language teachers, and 6 external school personnel, who are parents of the participating students in grades 1-6. The target group for development is 35 students in grades 1-6. The research tools used include interviews, surveys, recording forms, observations, and evaluations. The data analysis involves qualitative content analysis and quantitative data analysis using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research found that 28.00% of students did not pass the assessment of reading and writing abilities. Three development projects were proposed, including a project for digital reading and writing on YouTube and TikTok, a project for developing learning processes, and a project for the open house. The researchers and participants gained new knowledge from practical experiences in terms of knowledge, experience, and new knowledge from practice. These included the leadership principle of participatory action research in the specific context of the school, the new knowledge gained by the participants through daily reading and writing activities led by the class teacher, regular teacher meetings to solve problems together, and communication between teachers and parents through weekly student progress reports. Lastly, new knowledge was acquired from collaborative lesson planning, specifically in creating professional learning communities.

Keywords: Participatory Action Research, Literacy Ability, Elementary School

บทนำ

ความสามารถอ่านออกเขียนได้ (Literacy) หรือการรู้หนังสือเป็นพื้นฐานสำคัญในการรับรู้และการถ่ายทอดที่เด็กไทยทุกคนต้องมีเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของการเรียนภาษาไทยและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การอ่านและการเขียนจึงเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตที่จะทำให้เกิดความรู้ความสามารถและส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ ประยุกต์ใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิต กระทรวงศึกษาธิการ (2567) จึงกำหนดนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) ฉบับปรับปรุง ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อน ประเด็น 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ในแผนย่อยที่ 3.3 การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้ และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) โดยเฉพาะหมวดหมู่ที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยมุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้เรียนรู้ตามความสนใจผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มที่หลากหลาย การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และการฟื้นฟูภาวะถดถอย

ทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ซึ่งการมุ่งเน้นให้แก้ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ย่อมนำไปสู่การพัฒนาให้บรรลุผลตามเป้าหมายในภาพรวมต่อไป

จากเป้าหมายที่มุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้เรียนรู้ตามความสนใจผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มที่หลากหลาย ตามกฎหมายดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) จึงได้กำหนดแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ภายใต้วิสัยทัศน์ “ผู้เรียนมีความรู้ และสมรรถนะที่จำเป็น มีความสุข และมีเป้าหมาย ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพเพื่อพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ” โดยมีเป้าหมายการให้บริการหน่วยงาน ได้แก่ 1) ผู้เรียนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาที่มีความปลอดภัย มีการสร้างภูมิคุ้มกัน พร้อมทั้งจะรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทุกรูปแบบ รู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตใหม่และชีวิตวิถีถัดไป 2) ประชากรทุกกลุ่มเป้าหมาย มีหลักประกันในการเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง เสมอภาค และเท่าเทียมกัน 3) ผู้เรียนที่มีความเป็นเลิศได้รับการส่งเสริมให้มีสมรรถนะตามศักยภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 4) ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เหมาะสมตามช่วงวัย 5) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ และ 6) หน่วยงานและสถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถ จัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) และสอดคล้องกับแนวนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 ที่มุ่งเน้นส่งเสริมการอ่านเพื่อเป็นวิถีในการค้นหาความรู้ และต่อยอดองค์ความรู้ที่สูงขึ้น ทั้งส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาความสามารถด้านการอ่านตามแนวทางการประเมิน PISA (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

จากการดำเนินงานเพื่อตอบสนองแนวนโยบายดังกล่าว พบว่า ในปีการศึกษา 2566 ที่ผ่านมา ยังมีสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ร้อยละ 20.30 ที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาด้านการอ่านออกเขียนได้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการแก้ไข (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2567) อย่างไรก็ตาม พื้นฐานสำคัญในการจัดการเรียนรู้หรือพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ย่อมมีพื้นฐานมาจากการจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาซึ่งรูปแบบหรือแนวทางการพัฒนาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันรูปแบบการพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้จำเป็นต้องมีวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบท ความพร้อมของของผู้เรียนแต่ละแห่งที่เกิดจากความร่วมมือกันทั้งรับทราบปัญหาร่วมกัน กำหนดแนวทางร่วม และเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้น การใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสำคัญเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ย่อมเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในภาพรวมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงศึกษาธิการในภาพรวมต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อศึกษาปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการปฏิบัติเพียงใด เกิดการเรียนรู้จากการในตัวผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย สถานศึกษา และเกิดองค์ความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติในลักษณะเป็นทฤษฎีฐานรากในบริบทเฉพาะของโรงเรียนประถมศึกษา อย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยคาดหวังผลจากการพัฒนา 3 ประการ คือ (1) การเปลี่ยนแปลงในผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการปฏิบัติ (2) การเรียนรู้จากการปฏิบัติในตัวผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และสถานศึกษา และ(3) องค์ความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติในลักษณะเป็นทฤษฎีฐานรากในบริบทเฉพาะของโรงเรียนประถมศึกษา

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการอ่านออกเขียนได้

ในอดีตการอ่านถูกมองว่าเป็นสองแนวทางหลักที่ขัดแย้งกัน ได้แก่ วิธีสอนการอ่านจากบนลงล่างกับวิธีจากล่างขึ้นบน แต่ในปัจจุบันเนื่องจากเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้มีการอธิบายแนวทางหลักสามประการในการสอนการอ่าน คือ (Wyse & Hacking, 2024; Wyse & Bradbury, 2022; คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2565 ก,ข,ค)

1. การสังเคราะห์การออกเสียง (Synthetic Phonics) เป็นการสอนอ่านที่ฝึกให้นักเรียนเรียนรู้เสียงของตัวอักษร การผสมตัวอักษรหรือเรียกว่าการสะกดคำ ซึ่งเป็นรูปแบบการอ่านหนังสือ/หนังสือพื้นฐานที่มีการควบคุมคำศัพท์เพื่อให้สามารถทำซ้ำคำสำคัญที่เรียนรู้การออกเสียง

2. การสอนแบบภาษาธรรมชาติ (Whole Language) เป็นแนวการสอนแบบสอนภาษาโดยองค์รวมทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ซึ่งเกิดจากหลักการและแนวคิดของนักการศึกษาและนักวิจัยทางภาษาที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์ เพื่อพัฒนาการคิดและภาษาของเด็กในทางด้านสังคม วัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็ก ตลอดจนการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ตอบสนองธรรมชาติ และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย เมื่อนำหลักการเหล่านี้มาเป็นแนวคิดในการปรับเปลี่ยนการสอนภาษาจะทำให้เด็กเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ภาษาได้ดีขึ้น

3. แนวทางที่สมดุล (The Balanced Approach) มุ่งเน้นไปที่ความสมดุลระหว่างการสอนโดยใช้ข้อความทั้งหมดและการสอนอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับรหัสตัวอักษรและคุณลักษณะทางภาษาอื่น ๆ ด้วยแนวทางนี้ ความสำคัญของการเข้าใจความหมายของภาษาเขียนจะมีความสมดุลอย่างรอบคอบกับการได้มาซึ่งทักษะและความรู้ที่หลากหลาย บทเรียนมีการเชื่อมโยงอย่างชัดเจนระหว่างการสอนเรื่องเสียงกับแง่มุมทางภาษาอื่น ๆ ด้วยเนื้อหาทั้งหมด ซึ่งมักจะเป็นการผสมผสานระหว่างหนังสือจริงกับหนังสือแผนการอ่านที่มีคำศัพท์ควบคุม

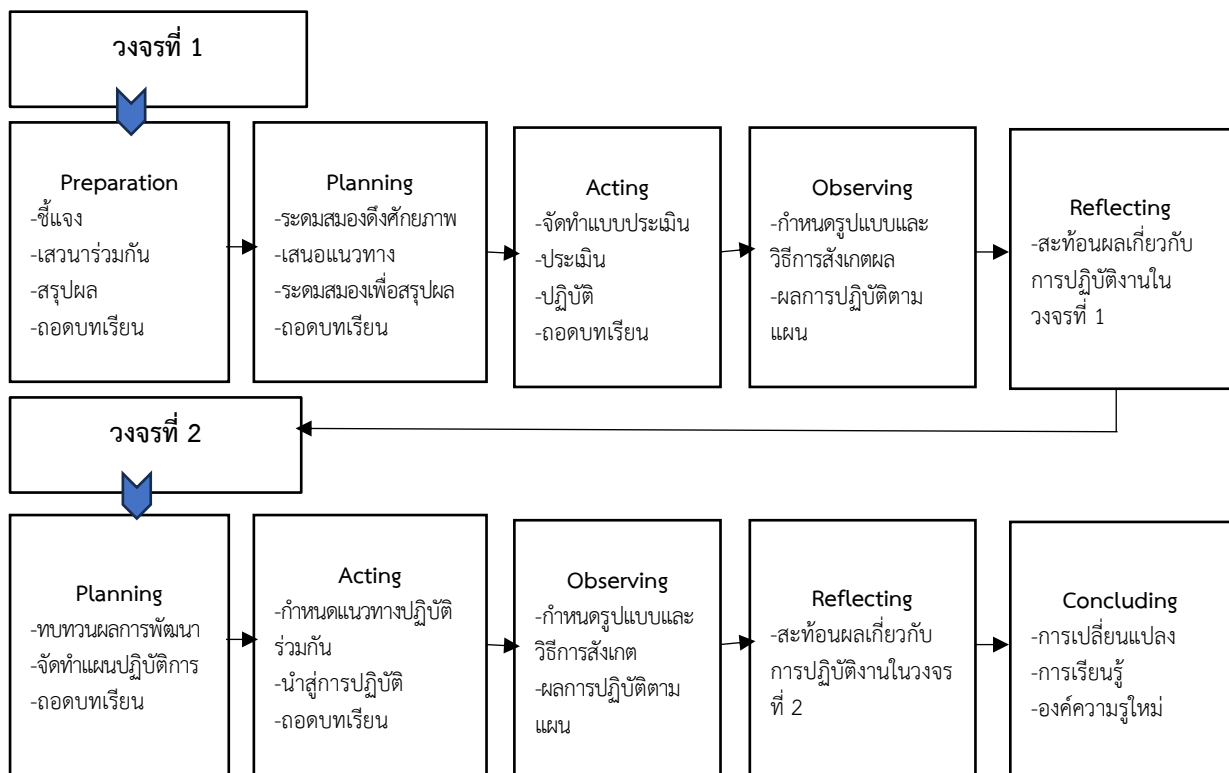
นอกจากนี้ จากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทำให้แพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีความหลากหลายเข้ามามีบทบาทต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ขึ้นกับวัตถุประสงค์หรือการตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ บริการตลาดออนไลน์ (Online Marketplace) อาทิ Shopee, Lazada, Agoda บริการ Sharing Economy Platform ได้แก่ Grab, LINE MAN, Robinhood บริการการสื่อสารออนไลน์ (Online Communication) อาทิ Line, Whatsapp, Messenger, Zoom, Microsoft Teams บริการสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) อาทิ Facebook, Instagram, Twitter บริการโฆษณาออนไลน์ (Advertising Service) อาทิ Google Ads, Facebook Ads บริการสื่อโสตทัศน์ วิดีโอและเพลง (Audio-Visual, Video on demand, Video Sharing and Music Sharing) อาทิ YouTube, TikTok, Spotify, Netflix, AIS play บริการสืบค้น (Searching Tools) อาทิ Google, Yahoo!, Tripadvisor บริการรวบรวมและเผยแพร่เนื้อหาข่าวสาร (News Aggregator) อาทิ Google News, Apple News, SmartNews บริการแผนที่ออนไลน์

(Maps) อาทิ Google Map, Apple Maps, HERE WeGo บริการผู้ช่วยเสมือนจริง (Virtual Assistants) อาทิ Siri, Alexa บริการเว็บเบราว์เซอร์ (Web Browsers) อาทิ Google Chrome, Microsoft Edge, Safari บริการระบบปฏิบัติการ (Operating System) อาทิ Microsoft Windows, Android, iOS บริการโฮสต์ (Hosting Service) หรือให้บริการเช่าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเว็บไซต์ต่าง ๆ อาทิ GoDaddy, Hostinger บริการคลาวด์ (Cloud Service) อาทิ Google Cloud, Microsoft Azure, AWS และ 15) บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Provider) อาทิ Awn, TRUE, NT เป็นต้น (Time Consulting, 2024)

แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

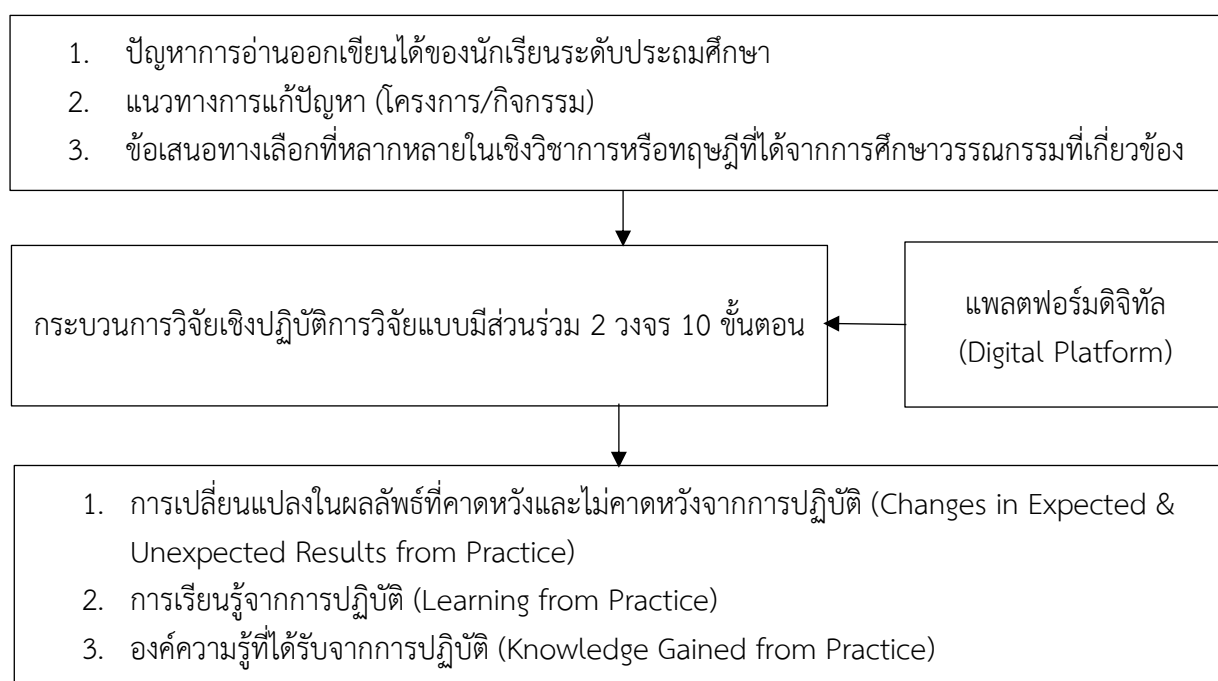
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นการวิจัยที่อิงกับทฤษฎีสังคมเชิงวิพากษ์ (Critical Social Theory) และทฤษฎีหลังสมัยใหม่ (Theories of Postmodernism) ที่เชื่อเกี่ยวกับประสบการณ์ที่มีอยู่จริงของมนุษย์ การตั้งศักยภาพของมนุษย์ออกมาใช้ให้เต็มที่ การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและความเป็นประชาธิปไตยในการกระทำและการส่งผลที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดการเรียนรู้ และเกิดความรู้ใหม่จากการปฏิบัติ เป็นการวิจัยแบบล่างขึ้นบน ที่ทั้งผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการวิจัยกับผู้ร่วมวิจัยในลักษณะเป็นความร่วมมือ (Collaboration) ที่ต่างมีสถานะที่เท่าเทียมกัน (Equally) ในการร่วมกันวางแผน (Planning) ปฏิบัติ (Acting) สังเกต (Observing) และสะท้อนผล (Reflecting) ในลักษณะที่เป็นวงจรแบบเกลียวสว่าน (Spiral Cycle) ที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันไม่มีสิ้นสุด แต่กรณีที่มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาตามหลักสูตรหรือโครงการ/กิจกรรมที่กำหนด ผู้วิจัยอาจกำหนดวงจรในการวิจัยเป็น 2 วงจร โดยมีแนวทางการดำเนินการในแต่ละวงจรและแต่ละวงจร (Roopam, & Sanrattana (2021) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การดำเนินงานวงจรที่ 1 และวงจรที่ 2

จากแนวคิดดังกล่าวทำให้เกิดความสนใจในแนวคิดในการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ที่มุ่งเน้นให้เกิดการสมดุลอย่างรอบด้านในการสอนอ่านและเขียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่บูรณาการแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) ในขณะเดียวกันได้ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงบริบท และวิธีการอย่างหลากหลายสอดคล้องกับปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และมีสื่อดิจิทัลต่าง ๆ มากมายสามารถนำมาใช้ในการบูรณาการในการจัดกิจกรรมการสอนอ่านและเขียนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดการอ่านออกเขียนได้อย่างสมดุลจะช่วยให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับการเขียนและการเรียนรู้เสียงของตัวอักษร และทักษะพื้นฐานอื่น ๆ ในขณะที่ยังคงให้การเข้าถึงโอกาสในการสร้างความหมายที่แท้จริง นั้นยังคงเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญในการอ่านออกเขียนได้ที่สมดุลในปัจจุบัน นักเรียนควรได้รับการสอนทักษะพื้นฐานของภาษาปาก การรับรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้เสียงของตัวอักษร ตลอดจนการออกเสียงและความคล่องแคล่ว ในขณะเดียวกันก็มีส่วนร่วมในการสร้างความหมายในข้อความในขณะที่พัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ และทักษะความเข้าใจ จุดประสงค์ของการสอนออกเสียงคือเพื่อสอนให้เด็กๆ รู้จักการสะกดคำด้วยเสียง และวิธีใช้ความสัมพันธ์เหล่านั้นในการอ่านคำศัพท์ซึ่งจะช่วยให้พัฒนาการจดจำคำศัพท์ การรู้จำคำช่วยเพิ่มความคล่องแคล่วในการอ่านส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่าน (Fisher, Frey, and Akhavan, 2020) ดังนั้น การแก้ปัญหาเรื่องใด ๆ ถ้าให้ผู้มีส่วนได้เสียหรือคนในองค์กรเป็นผู้ร่วมวิจัย โดยมีความร่วมมือกันในการคิดวางแผน ปฏิบัติ ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาในการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อพัฒนาให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งการวิจัยแบบนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการที่จับต้องได้ เกิดประโยชน์ นำไปใช้แก้ปัญหาได้ทันทีโดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (ไพฑูรย์ แววงค์ และยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2562) อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในผลลัพธ์ที่คาดหวังและไม่คาดหวังจากการปฏิบัติ (Changes in Expected & Unexpected Results from Practice) เพียงใด เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning from Practice) และเกิดองค์ความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติ (Knowledge Gained from Practice) ในลักษณะเป็นทฤษฎีฐานรากในบริบทเฉพาะของโรงเรียนประถมศึกษา ดังกรอบแนวคิดการวิจัยที่นำเสนอในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อเป็นการศึกษาและพัฒนาการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรโดยประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการสำรวจ ศึกษาบริบท คัดเลือกพื้นที่วิจัย ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยในการวิจัย ได้แก่ 1) สำรวจ ศึกษาบริบท และคัดเลือกพื้นที่วิจัย และ 2) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านออกเขียนได้ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียน แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็น 2 ระยะ ดังขั้นตอนการดำเนินการวิจัยที่แสดงในภาพที่ 3

ระยะที่ 1 การเตรียมบุคลากร เป็นขั้นตอนของการสร้างความเข้าใจ และสร้างความร่วมมือ แบบเพื่อนร่วมงาน ตามบทบาท 10 บทบาทของผู้วิจัย (Rooptam & Sanrattana, 2021) คือเป็นครู เป็นผู้นำ เป็นผู้ฟังที่ดี เป็นนักวางแผน เป็นนักออกแบบ เป็นนักวิเคราะห์ เป็นนักสังเคราะห์ เป็นผู้สังเกตการณ์ เป็นนักรายงานผล เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวก กิจกรรมที่จะดำเนินการ คือ การประชุมสัมมนา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำกรอบความคิดของการวิจัยชี้แจงต่อผู้ร่วมวิจัย (Research Participants) เสนอแนะและชี้ถึงประโยชน์ที่ผู้ร่วมวิจัยจะได้รับ และยอมรับสิทธิของผู้ไม่ประสงค์ที่จะร่วมวิจัย รวมทั้งเป็นการสร้างความตระหนักในการวิจัยและการปฏิบัติงาน ควบคู่กันไปทั้งในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กร

1.1 การเลือกกรณีศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่เป็นการดำเนินการตามกระบวนการหรือขั้นตอนการบริหารจัดการแก้ไขปัญหา การเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาและการเรียนรู้ในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาใน 4 ขั้นตอนซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญในการวิจัยคือเพื่อประเมินความสำเร็จของการพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกรณีศึกษาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2547) โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายคือโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ตามคุณลักษณะ 3 ประการคือ ประการที่ 1 เป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาด้านการอ่านออกเขียนได้มีคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 ประการที่ 2 โรงเรียน คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองมีความประสงค์ที่จะร่วมพัฒนาการอ่านออกเขียนได้โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้ประชุมคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อสอบถามความประสงค์ในการร่วมวิจัยในครั้งนี้ และประการสุดท้าย เลือกตามความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการที่ผู้วิจัยจะเข้าไปปฏิบัติงานภาคสนามในระยะเวลา 6 เดือน โดยพิจารณาในด้านการคมนาคม ความปลอดภัย การประสานงานติดต่อที่ต้องการความรวดเร็ว และการเข้าไปเก็บข้อมูลซ้ำ ในการสังเกต สัมภาษณ์ และการบันทึกภาพ/เสียงในกิจกรรมที่ดำเนินการ

1.2 การเตรียมความพร้อมของผู้ร่วมวิจัย

การเตรียมความพร้อมของผู้ร่วมวิจัย ในการเข้าร่วมการเปลี่ยนแปลง ทั้งในเรื่อง ทักษะ ความรู้สึก และความต้องการมีส่วนร่วม โดยการนำเอาแนวคิด การวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม ชี้แจงต่อผู้ร่วมวิจัย เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับกระบวนการ หลักการ จรรยาบรรณ บทบาทของผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พร้อมเสนอแนะ และชี้ถึงประโยชน์ที่ผู้ร่วมวิจัย

จะได้รับการยอมรับสิทธิของผู้ที่ไม่ประสงค์ที่จะร่วมวิจัย และสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมวิจัย ในความสำคัญของการวิจัย และการปฏิบัติงานว่า เป็นสิ่งที่ควรมุ่งมั่นไป ต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในทิศทางที่พึงประสงค์ และคาดหวังว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน เนื่องจากความมีพันธะผูกพัน ในสิ่งที่ทำจากบทบาทการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทั้งในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และโรงเรียน การดำเนินการ ในขั้นตอนนี้มี 3 ขั้นตอนนี้ คือ 1) ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation : A) 2) ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence : I) 3) ขั้นตอนการสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control : C) โดยใช้กระบวนการ A-I-C ดังนี้

1.2.1 ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation : A) คือขั้นตอนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนแสดงความคิดเห็น รับฟังและหาข้อสรุปร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เป็นประชาธิปไตย ยอมรับในความคิดของเพื่อนสมาชิก โดยใช้การ วาดรูป เป็นสื่อในการแสดงความคิดเห็น และแบ่งเป็น 2 ส่วน

A1: การวิเคราะห์สภาพปัญหาการอ่านออก เขียนได้ของนักเรียนในปัจจุบัน

A2: การกำหนดอนาคตหรือวิสัยทัศน์ อันเป็นภาพพึงประสงค์ในการพัฒนาว่าต้องการอย่างไร

1.2.2 ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence: I) คือ ขั้นตอนการหาวิธีการ และเสนอทางเลือกในการพัฒนาตามที่ได้สร้างภาพพึงประสงค์ หรือที่ได้ช่วยกันกำหนดวิสัยทัศน์ (A2) เป็นขั้นตอนที่จะต้องช่วยกันหามาตรการ วิธีการ และค้นหาเหตุผลเพื่อกำหนดทางเลือกในการพัฒนา กำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรม และจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม โครงการโดยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

I1: การคิดจัดทำโครงการ/กิจกรรมที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามภาพพึงประสงค์

I2: การจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรม โดย (1) กิจกรรม หรือโครงการที่โรงเรียนทำเองได้เลย (2) กิจกรรมหรือโครงการที่บางส่วนต้องการความร่วมมือหรือการสนับสนุนจากหน่วยงานที่ร่วมทำงานสนับสนุนอยู่ (3) กิจกรรมที่โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการได้เอง ต้องขอความร่วมมือ เช่น ดำเนินการจากแหล่งอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชน

1.2.3 ขั้นตอนการสร้างแนวทางการปฏิบัติ (Control: C) คือยอมรับและทำงานร่วมกันโดยนำเอาโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มาสู่การปฏิบัติ และจัดกลุ่มผู้ดำเนินการ ซึ่งจะรับผิดชอบโครงการ โดยขั้นตอนกิจกรรมประกอบด้วย

C1: การแบ่งความรับผิดชอบ

C2: การตกลงในรายละเอียดของการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติ

นอกจากนี้ ผลลัพธ์ที่ได้จากการประชุมคือ (1) รายชื่อกิจกรรม หรือโครงการที่โรงเรียนดำเนินการได้เอง ภายใต้ความรับผิดชอบ และเป็นแผนปฏิบัติการของโรงเรียน (2) กิจกรรม โครงการที่โรงเรียนเสนอขอรับการส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่ทำงาน หรือสนับสนุนโรงเรียน (3) รายชื่อกิจกรรม โครงการที่โรงเรียนต้องแสวงหาทรัพยากร และประสานงานความร่วมมือจากภาคีความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐหรือองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมี 2 วงจร 10 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ (Preparation)

1.1 ชี้แจงโครงการวิจัยต่อผู้ร่วมวิจัย ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการชี้แจงโครงการวิจัยต่อผู้ร่วมวิจัยให้รับรู้และเข้าใจ เพื่อให้การตัดสินใจเข้าร่วมวิจัยเป็นไปด้วยความสมัครใจและเต็มใจ ตาม

จรรยาบรรณที่ว่า “ผู้วิจัยต้องแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของกระบวนการวิจัยแต่เริ่มแรก รวมทั้งข้อเสนอแนะและผลประโยชน์ให้แก่ผู้ร่วมวิจัยทราบ” และคำนึงถึงหลักการ “ผู้ที่ไม่ประสงค์มีส่วนร่วมต้องได้รับการยอมรับและเคารพในสิทธิส่วนบุคคล” ทั้งนี้ รวมทั้งชี้แจงถึงลักษณะ หลักการ บทบาท จรรยาบรรณ และประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมให้ผู้ร่วมวิจัยได้รับรู้และเข้าใจเพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การเสวนาร่วมกันของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจในเทคนิคที่จะใช้ในการวิจัย เป็นเทคนิคที่จะใช้ในขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัย เช่น เทคนิคการวางแผนเชิงปฏิบัติการและการนำแผนสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิผล เทคนิคการสังเกตและการบันทึกข้อมูล เทคนิคการระดมสมองและการถอดบทเรียน และเทคนิคการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย เป็นต้น

1.3 สรุปผลการสังเกต เพื่อสรุปผลที่เกิดขึ้นจากการสังเกตการตอบสนองของผู้ร่วมวิจัย

1.4 การถอดบทเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึง 1) ผลการดำเนินงาน 2) ข้อบกพร่องหรือปัญหาอุปสรรค 3) ข้อสังเกต ข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะ 4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning from Practice) ที่เกิดขึ้นกับผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และหน่วยงาน และองค์ความรู้จากการปฏิบัติ

วงจรที่ 1

ขั้นที่ 2 การวางแผน (Planning) ได้แก่ 1) การระดมสมองเพื่อการตั้งศักยภาพจากประสบการณ์ของผู้ร่วมวิจัย 2) การนำเสนอแนวการพัฒนาเชิงทฤษฎีแก่ผู้ร่วมวิจัย 3) การระดมสมองเพื่อบรรจบกันของธารสายประสบการณ์และสายวิชาการ (ภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี หรือ นักปฏิบัติและนักทฤษฎี หรือผู้ร่วมวิจัยกับผู้วิจัย) และ 4) การถอดบทเรียน

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ (Action) ได้แก่ 1) การจัดทำแบบประเมินผลการบรรลุความคาดหวังจากการพัฒนา 2) การประเมินเพื่อให้สภาพปัจจุบัน (Current Condition) 3) การปฏิบัติ (Taking Action) และ 4) การถอดบทเรียน

ขั้นที่ 4 การสังเกตการณ์ (Observing) ได้แก่ 1) การกำหนดรูปแบบและวิธีการในการสังเกตผล และ 2) ผลการปฏิบัติตามแผน

ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล (Reflection) ในวงจรที่ 1 เป็นนำเอาเทคนิคการถอดบทเรียน เพื่อทบทวนหรือสรุปประสบการณ์การทำงานในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดของเหตุปัจจัยทั้งภายในภายนอก ซึ่งทำให้เกิดผลอย่างที่เป็นอยู่ ทั้งที่บรรลุผลตามความคาดหวัง และไม่คาดหวัง เน้นการระดมสมองพูดคุย เล่าเรื่อง สังเคราะห์ จับประเด็นกระบวนการทำงานเชิงบทเรียนหรือประสบการณ์ เป็นการสืบค้นความรู้จากการปฏิบัติงานโดยใช้วิธีการสกัดความรู้และประสบการณ์จากผู้ร่วมวิจัย พร้อมทั้งบันทึกรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงาน การเรียนรู้ และองค์ความรู้จากการปฏิบัติที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานทั้งที่บรรลุผลและไม่บรรลุผล เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายต่อไปในวงจรที่สอง

วงจรที่ 2

ขั้นที่ 6 การวางแผน (Pe-Planning) ได้แก่ 1) การทบทวนผลการพัฒนา 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) และ 3) การถอดบทเรียน

ขั้นที่ 7 การปฏิบัติ (Re-Action) ได้แก่ 1) การกำหนดแนวปฏิบัติร่วมกัน 2) การปฏิบัติ (Taking Action) และ 3) การถอดบทเรียน

ขั้นที่ 8 การสังเกตการณ์ (Re-Observing) ได้แก่ 1) การกำหนดรูปแบบและวิธีการในการสังเกตผล และ 2) ผลการปฏิบัติตามแผน

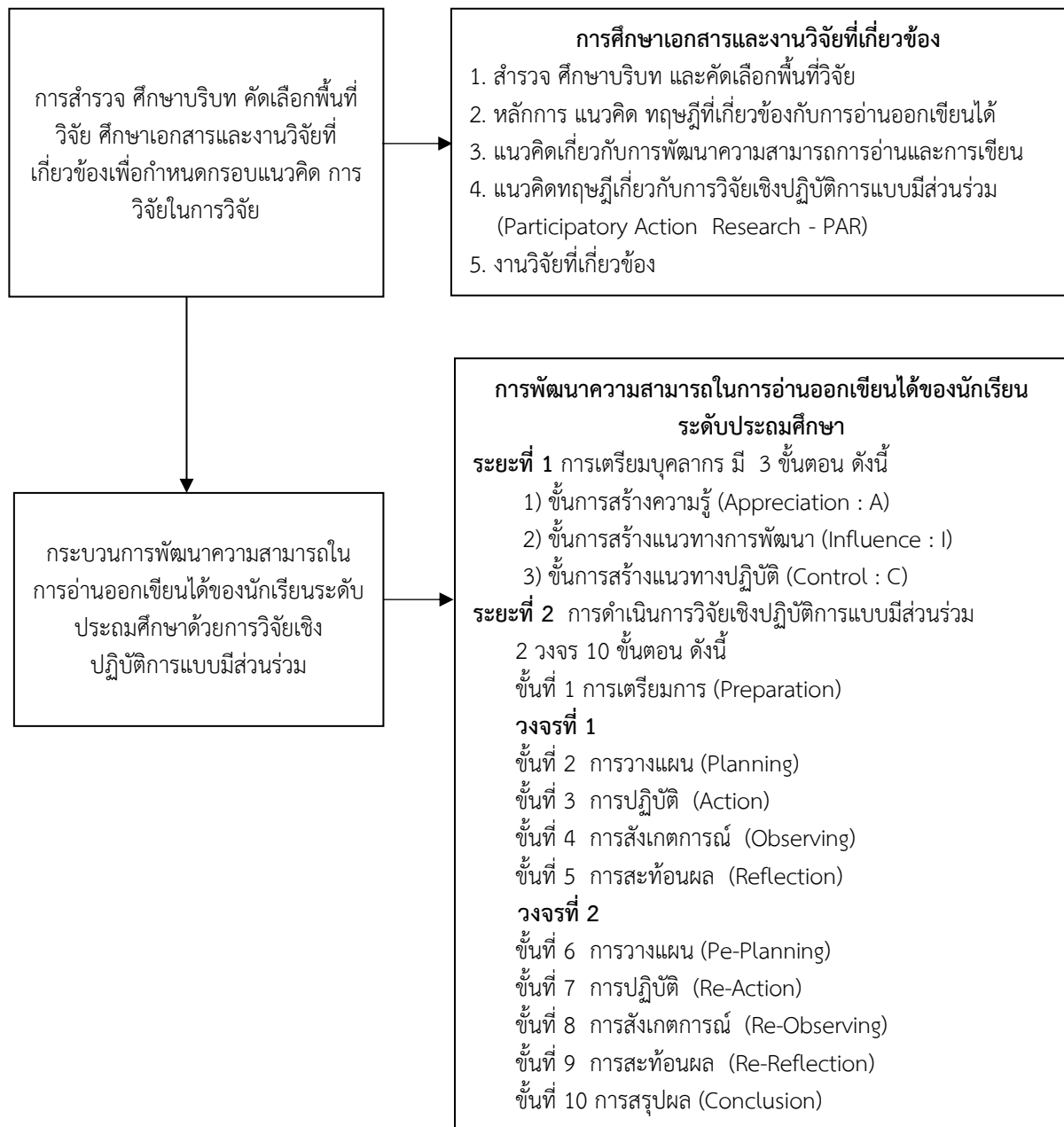
ขั้นที่ 9 การสะท้อนผล (Re-Reflection) ในวงจรที่ 2 ดำเนินการเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 5 คือ นำเอาเทคนิคการถอดบทเรียนมาใช้ เพื่อทบทวนหรือสรุปประสบการณ์การทำงานในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดของเหตุปัจจัยทั้งภายในภายนอก ซึ่งทำให้เกิดผลอย่างที่เป็นอยู่ ทั้งที่บรรลุผลตามความคาดหวังและไม่คาดหวัง เน้นการระดมสมอง พูดคุย เล่าเรื่อง สังเคราะห์ จับประเด็นกระบวนการทำงานเชิงบทเรียนหรือประสบการณ์ เป็นการสืบค้นความรู้จากการปฏิบัติงานโดยใช้วิธีการสกัดความรู้และประสบการณ์จากผู้ร่วมวิจัย พร้อมทั้งบันทึกรายละเอียดขั้นตอนและผลการปฏิบัติงาน การเรียนรู้ และองค์ความรู้จากการปฏิบัติที่เกิดขึ้นทั้งที่บรรลุผลและไม่บรรลุผล เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

ขั้นที่ 10 การสรุปผล (Conclusion) ถือเป็นขั้นสำคัญหนึ่งที่ผู้วิจัยจะสรุปจากผลการดำเนินงานในวงจรที่ 1 และวงจรที่ 2 เป็นการนำเอาผลการสังเกตผล การสัมภาษณ์ การตรวจสอบ การบันทึกการประเมินผล และการถอดบทเรียนที่กำหนดในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งผลจากการสะท้อนผลในขั้นตอนที่ 5 และขั้นตอนที่ 9 มาสมัมนาร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย เพื่อสรุปเป็นผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ ดังนี้ คือ

10.1 การเปลี่ยนแปลงจากการปฏิบัติ (Change from Practice) ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงที่คาดหวัง (Expected Change) และการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวัง (Unexpected Change) กรณีการเปลี่ยนแปลงที่คาดหวังเป็นการแสดงผลการประเมินผลการบรรลุความคาดหวังจากการพัฒนา ทั้งก่อนการปฏิบัติ (Before Acting) ในวงจรที่ 1 และหลังการปฏิบัติ (After Acting) ในวงจรที่ 1 และวงจรที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการเปลี่ยนแปลงที่สูงขึ้น (Higher Degree of Change)

10.2 การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning from Practice) ประกอบด้วย การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และหน่วยงาน

10.3 องค์ความรู้จากการปฏิบัติ (Knowledge Gained from Practice) เป็นองค์ความรู้จากการปฏิบัติที่แสดงเป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Cause and Effect Model) ว่า ในการพัฒนานั้นมีปัจจัยผลักดัน (Force for Change) ไตที่สำคัญที่ผู้วิจัยเชื่อว่าส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งตามที่ต้องการและไม่คาดหวัง และในการพัฒนานั้นมีสิ่งต่อต้านการเปลี่ยนแปลง (Resistance to Change) ที่สำคัญอะไรบ้าง ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้เอาชนะสิ่งต่อต้านการเปลี่ยนแปลง (Overcome Obstacles) นั้นอย่างไร ทั้งนี้องค์ความรู้จากการปฏิบัติที่แสดงเป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Cause and Effect Model) ดังกล่าว ถือเป็นองค์ความรู้จากการปฏิบัติเฉพาะบริบทตามทัศนะของ Coghlan & Brannick (2007) และ James, Milenkiewicz, & Bucknam (2008) ที่กล่าวว่า “ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีข้อจำกัดในการนำไปเผยแพร่หรืออ้างอิง แต่สามารถนำเอาประเด็นข้อคิดหรือเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่กำลังมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเดียวกันได้”

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. กลุ่มเครื่องมือที่ใช้ศึกษาบริบท มี 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์สภาพปัญหา และแนวทางแก้ไข เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดปลายเปิด (opened-end) และฉบับที่ 2 แบบสำรวจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข
2. กลุ่มเครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการปฏิบัติ มี 7 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 3 แบบบันทึกการประชุม ฉบับที่ 4 แบบบันทึกผลการนำข้อปฏิบัติที่ตกลงร่วมกันไปใช้ ฉบับที่ 5 แบบสังเกตชั้นเรียน 1 สำหรับสังเกตชั้นเรียน

ที่ใช้รูปแบบการสอนซ่อมเสริมแสนสนุก (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2) ฉบับที่ 6 แบบสังเกตชั้นเรียน 2 สำหรับสังเกตชั้นเรียนที่ใช้รูปแบบการสอนซ่อมเสริมทันใจ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4) ฉบับที่ 7 แบบสังเกตชั้นเรียน 3 สำหรับสังเกตชั้นเรียนที่ใช้รูปแบบการสอนซ่อมเสริมสุขใจ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6) ฉบับที่ 8 แบบประเมินรายงานวิจัยในชั้นเรียนแบบง่าย (การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน) และฉบับที่ 9 แบบประเมินภาพรวมการพัฒนาความสามารถการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากเครื่องมือวิจัยฉบับที่ 1 ฉบับที่ 3 และฉบับที่ 4 ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอเชิงพรรณนา และข้อมูลเชิงปริมาณจากเครื่องมือวิจัยฉบับที่ 2, 5, 6, 7, 8 และ 9 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาแห่งหนึ่ง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จากการที่ครูผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันประเมินความสามารถในการอ่านและการเขียน โดยใช้เครื่องมือวัดและประเมินความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ (การอ่านและการเขียน) ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่เข้ารับการประเมินจำนวนทั้งสิ้น 125 คน ผลปรากฏ พบว่า นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ (คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50) การประเมินการอ่านหรือการเขียน หรือการอ่านและการเขียน จำนวน มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 จำแนกตามระดับชั้น ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่ไม่ผ่านการอ่านออกเขียนได้จำแนกตามระดับชั้น

ชั้น	จำนวนนักเรียนทั้งหมด	จำนวนนักเรียนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้	ร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ 1	17	8	47.06
ประถมศึกษาปีที่ 2	18	6	33.33
ประถมศึกษาปีที่ 3	19	7	36.84
ประถมศึกษาปีที่ 4	24	6	25.00
ประถมศึกษาปีที่ 5	23	5	21.74
ประถมศึกษาปีที่ 6	24	3	12.50
รวม	125	35	28.00

2. ผลการกำหนดแนวทางพัฒนาความสามารถการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า มีแนวทางการพัฒนาโดยจัดทำโครงการ 3 โครงการ คือ โครงการอ่านออกเขียนได้ด้วยแพลตฟอร์มดิจิทัล (YouTube, TikTok) โครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และโครงการเปิดบ้านวิชาการ และพบว่า ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติในด้านความรู้ ประสบการณ์ และเกิดความรู้ใหม่จากการ

ปฏิบัติ 3 ลักษณะคือ 1) หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในบริบทเฉพาะของโรงเรียนที่เริ่มต้นจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นต่อผู้ร่วมวิจัยโดยมีกิจกรรมการอ่านและการเขียนทุกวันโดยครูประจำชั้น มีการประชุมครูเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันสม่ำเสมอ และการสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครองโดยสมุดรายงานประจำตัวนักเรียนทุกสัปดาห์ และ 3) ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการถอดบทเรียนที่ได้จากการทำงานร่วมกัน คือ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

เนื่องจากจุดหมายปลายทางสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่คาดหวังจากการปฏิบัติทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง ซึ่งจะเห็นว่าสิ่งสำคัญ ประการแรกเป็นองค์ความรู้ใหม่จากการปฏิบัติที่ได้จากการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในบริบทเฉพาะของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาที่ควรเริ่มจากการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งความตระหนักดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้กับผู้บริหารสถานศึกษาก่อนที่จะดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ต่อไป ประการที่สอง ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นต่อผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และสถานศึกษานั้นพบว่า การกระทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอทุกวันโดยครูที่ใกล้ชิดกับเด็กทุกคนอันดับแรกคือ ครูประจำชั้นที่จะต้องดำเนินการทุกเช้าในช่วงชั่วโมงโฮมรูมวันละ 15 นาที ซึ่งจะต้องกำหนดไว้แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของโรงเรียนอย่างชัดเจน ในขณะเดียวกันต้องให้ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ ติดตาม กำกับอีกแรงหนึ่งกับโรงเรียน ซึ่งการจัดตั้งกลุ่มไลน์จะช่วยแก้ปัญหานี้ได้เป็นอย่างดี โดยจะต้องให้มีกิจกรรมการอ่าน การเขียนในทุกวันโดยครูประจำชั้นเป็นหลัก และมีการประชุมครูเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันสม่ำเสมอทุกสัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 1 ชั่วโมง และมีการสื่อสารผลการประชุมครูแจ้งผู้ปกครองโดยผ่านแอปพลิเคชันไลน์ หรือสมุดรายงานประจำตัวนักเรียนทุกสัปดาห์ และประการสุดท้าย องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการถอดบทเรียนที่ได้จากการทำงานร่วมกันในขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย คือ เกิดวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากมีกระบวนการเรียนรู้จากการกระทำทั้งระดับผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และระดับโรงเรียนที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมหลายประการด้วยกัน คือ

1. ด้านนักเรียน มีพัฒนาการความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ตามลำดับ ในขณะเดียวกันก็ได้รับกำลังใจจากเพื่อน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้การเรียนรู้ด้วยความสุขและสนุกกับการเรียน กระตือรือร้นในการมาโรงเรียนซึ่งจะเห็นได้จากการให้ความคิดเห็นในกลุ่มแอปพลิเคชันไลน์ และสมุดประจำตัวนักเรียนที่ผู้ปกครองนักเรียนแสดงความคิดเห็น

2. ด้านครู เกิดการพัฒนาความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูส่วนใหญ่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาในสาขาการสอนภาษาไทย การที่มีกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาความรู้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ผ่านกิจกรรมที่เรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Active Learning) ที่มีการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล ได้แก่ การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล (YouTube, TikTok) จึงกระตุ้นความสนใจผู้เรียนและครูช่วยสนับสนุนให้การพัฒนาการอ่านออกเขียนได้เป็นไปด้วยความสนุกสนาน ในขณะเดียวกันก็มีรูปแบบการวิจัยในชั้นเรียนแบบง่ายให้ครูได้เรียนรู้และฝึกนำเสนอรายงานแบบง่าย ๆ ทำไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ ซึ่งไม่ยุ่งยากซับซ้อนจึงส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานในแต่ละวงจร ก็จะมีการรายงานผล พร้อมทั้งสะท้อนผลให้ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย แต่ละระดับ คือ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โดยมีการ

ดำเนินการอย่างต่อเนื่องนำไปสู่การสร้างชุมชนการเรียนรู้ในโรงเรียน หรือกระบวนการ PLC ที่ครูทุกคนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างมีความสุข นำสิ่งที่ได้แลกเปลี่ยนกันแล้วไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานที่ทำให้เกิดการพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมพัฒนาการด้านการสอนของครู และมีความสุขที่ได้คิดและนำเสนอวิธีการทำงานที่ตนได้ปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ แววงค์ และยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2562) ที่ได้พัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า เกิดความรู้ใหม่ทั้งด้านความรู้ใหม่จากการปฏิบัติตามหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นต่อผู้ร่วมวิจัย คือ มีกิจกรรมการอ่านและการเขียนทุกวันโดยครูประจำชั้น การประชุมครูเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันสม่ำเสมอ และการสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครองทุกสัปดาห์ และความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการถอดบทเรียนด้วยการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของศศิธร วงศ์ชาติ (2555) ที่ทำการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขนาดเล็ก: กรณีโรงเรียนบ้านโนนวังเี่ยม จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งผู้ร่วมวิจัยทุกคนต่างได้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนและการเรียนรู้ของตนเอง ตลอดจนเกิดการเรียนรู้ที่ได้จากการปฏิบัติหลายด้าน ทั้งในด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย

3. ด้านสถานศึกษา จะเห็นว่าโรงเรียนได้แนวทางหรือนวัตกรรมในการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ด้วยนวัตกรรมที่เน้นการบูรณาการเทคโนโลยี และความหลากหลายที่สอดคล้องกับสติปัญญาหรือความสามารถของนักเรียนแต่ละระดับ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เป็นการสอนซ่อมเสริมแสนสนุก 2) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เป็นการสอนซ่อมเสริมทันใจ และ 3) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เป็นการสอนซ่อมเสริมสุขใจ ดังนั้น จึงเป็นนวัตกรรมที่โรงเรียนจะได้นำไปเผยแพร่และใช้แก้ปัญหาในปีต่อ ๆ ไป เพื่อสร้างความไว้วางใจของผู้ปกครอง และเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ แววงค์ และยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2562) ที่ได้พัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า นวัตกรรมที่นำมาใช้นั้นต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเชิงระบบและสอดคล้องกับปัญหาของนักเรียนแต่ละระดับ โดยจัดในรูปแบบโครงการและกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน เช่น โครงการสอนซ่อมเสริมการอ่านออกเขียนได้ เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย คือ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา จากการวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนมีข้อค้นพบที่ได้นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยของผู้วิจัย ครู และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมีสุขเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติหลายประการทั้งในด้านความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ และเกิดความรู้ใหม่จากการปฏิบัติ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ความรู้ใหม่จากการปฏิบัติตามหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในบริบทเฉพาะของโรงเรียนที่เริ่มต้นจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยริเริ่มและนำสู่การปฏิบัติทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นการวางแผนร่วมกัน การนำแผนสู่การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลร่วมกันตลอดระยะเวลา

ดำเนินโครงการ 3 โครงการ คือ โครงการอ่านออกเขียนได้ด้วยแพลตฟอร์มดิจิทัล (YouTube, TikTok) โครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และโครงการเปิดบ้านวิชาการ

2. ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นต่อผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และสถานศึกษา 3 รูปแบบ คือ การสอนซ่อมเสริมแสนสนุก (ป.1-2) การสอนซ่อมเสริมทันใจ (ป.3-4) และการสอนซ่อมเสริมสุขใจ (ป.5-6)

3. ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการถอดบทเรียนที่ได้จากการทำงานร่วมกันในขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย คือ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) มีกิจกรรมสำคัญ คือ

3.1 การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (Shared Values and Vision: S) สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้องมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกันซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญ เนื่องจากการมีพันธกิจที่ชัดเจนร่วมกันจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาเป็นชุมชนการเรียนรู้ (Learning Community) ในโรงเรียน ดังนั้น ครูที่เป็นสมาชิกใน PLC จึงต้องมีบรรทัดฐาน ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

3.2 การร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (Collective Responsibility: C) ผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนนั้นย่อมต้องอาศัยแนวทางและกลยุทธ์ที่หลากหลาย โดยสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้จากความคาดหวังที่ครูมีต่อผู้เรียนในระดับสูง และอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ซึ่งเป็นการวางเป้าหมายเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยเป็นการวางเป้าหมายร่วมกันของครูที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทุกคน

3.3 การสืบเสาะเพื่อสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective Professional Inquiry: R) เป็นการพูดคุยสนทนากันระหว่างสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ ครู และผู้ปกครองเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนและการจัดการเรียนรู้เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติรวมทั้งร่วมกันเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดได้ดีขึ้น ซึ่งการสะท้อนผลและการชี้แนะการปฏิบัติจะเป็นเครื่องมือหรือกลไกในการทบทวนประเด็นพื้นฐานสำคัญที่จะก่อให้เกิดผลทางบวกต่อการเรียนการสอนและคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน หรือช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้และส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์อ่านและการเขียนสูงขึ้น

3.4 การร่วมมือแบบรวมพลัง (Collaboration: C) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้ความสำคัญกับการร่วมมือแบบรวมพลังกันอย่างเหนียวแน่นโดยการร่วมมือแบบรวมพลังนี้จะต้องเป็นการร่วมมือรวมพลังของผู้บริหารโรงเรียน ครูในภาพรวมทั้งหมดของโรงเรียน และสิ่งสำคัญของการร่วมมือแบบรวมพลังในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ การดำเนินกิจกรรมเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จภายใต้เป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้การร่วมมือแบบรวมพลังจะให้ความสำคัญกับความรู้สึกพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ปกครอง ระหว่างการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เช่น เกิดการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นต้น

3.5 การสนับสนุนการจัดลำดับโครงสร้างและความสัมพันธ์ของบุคลากร (Supporting: S) เป็นการเตรียมพร้อมในด้านการสนับสนุนให้บุคลากรหรือสมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสสังเกตการสอน วิพากษ์วิจารณ์ และสะท้อนผลการปฏิบัติงาน รวมถึงการสอนของเพื่อนร่วมงานและของชุมชนการเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในชุมชนและส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนจะช่วยสนับสนุนให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้อย่างสมบูรณ์ ดังโมเดลทฤษฎีฐานรากการอ่านออกเขียนได้ในบริบทเฉพาะของโรงเรียนประถมศึกษาที่แสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 โมเดลทฤษฎีฐานรากการอ่านออกเขียนได้ในบริบทเฉพาะของโรงเรียนประถมศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาบุคลากรก่อนการดำเนินการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ความสามารถในการรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) โดยจัดอบรมเตรียมความพร้อมให้กับครูทุกคนในโรงเรียนเพื่อสร้างความตระหนักและเป็นพื้นฐานในการบูรณาการเพื่อการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ และการบูรณาการเทคโนโลยีในรายวิชาต่าง ๆ

2. ก่อนดำเนินการวิจัยนอกจากเงื่อนไขในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการพัฒนาแล้ว ผู้วิจัยจะต้องตระหนักและสร้างความสัมพันธ์กับการสร้างพันธมิตรเชิงบวก โดยสร้างความคุ้นเคย สร้างความรู้ความเข้าใจ หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล และกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความตระหนักและเป็นความรู้ความเข้าใจพื้นฐานกับผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นพื้นที่วิจัย

3. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของผู้วิจัยกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ตลอดจนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานถือเป็นสิ่งสำคัญที่นักวิจัยเชิงปฏิบัติการจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นเพื่อใช้ขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. จากผลการวิจัยนี้เป็นผลการวิจัยในบริบทเฉพาะของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ไม่เป็นการวิจัยเชิงทดลองหรือการวิจัยเชิงอ้างอิงใดๆ ดังนั้น องค์ความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติที่เป็นชุดความคิดและความเชื่อที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงที่คาดหวัง การนำเอาปัจจัยผลักดันเพื่อการเปลี่ยนแปลงมาใช้ ทั้งที่เป็นหลักการและแนวคิดในการพัฒนา เป็นกลยุทธ์เพื่อการพัฒนา และแนวทางการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้

5. ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแม้มีข้อจำกัดในการนำไปเผยแพร่หรืออ้างอิง แต่สามารถนำเอาประเด็นข้อคิดหรือเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่กำลังมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเดียวกันได้ ดังนั้น การนำเสนอองค์ความรู้จากการปฏิบัติที่เป็นโมเดลต้นแบบสำหรับการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ที่สถานศึกษาระดับประถมศึกษาสามารถจะศึกษาแนวคิดและแนวปฏิบัติเพื่อนำไปปรับหรือประยุกต์ใช้ได้ โดยพิจารณาถึงกรอบแนวคิดจากโมเดลต้นแบบที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับพลังขับเคลื่อนที่ใช้เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง คิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ แนวคิดใหม่ แนวการพัฒนาใหม่ โดยเฉพาะการพัฒนาเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้หลากหลาย และร่วมสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมพัฒนาการอ่านออกเขียนได้สู่การเป็นวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

2. ผลจากการวิจัยนี้ทำให้ได้ความรู้ใหม่ (New Knowledge) จากการปฏิบัติ แม้จะเป็นความรู้ใหม่ในบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาอื่น ๆ ที่มีปัญหาลักษณะคล้ายคลึงกันสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ และอาจนำความรู้ใหม่นี้ไปศึกษาต่อยอด โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024/>
- คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. (2565 ก). คู่มือครูโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น: ลดปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของเด็กไทย ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและทักษะชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. <https://kku.world/9mpy5>
- คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. (2565 ข). คู่มือครูโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น: ลดปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของเด็กไทย ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและทักษะชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. <https://kku.world/fcbc9>
- คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. (2565 ค). คู่มือครูโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น: ลดปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของเด็กไทย ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและทักษะชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. <https://kku.world/aia4v>
- ณัฐพร ชินบุตร. (2554). *ความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา : โรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไพฑูรย์ แววงศ์ และยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2562). การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 6(1), 236-249.
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2547). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ. *การศึกษา*, 17 (1), 11-15.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2567). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2566. ขอนแก่น: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 และนโยบายระยะเร่งด่วน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. <https://kku.world/hr31j>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. <https://kku.world/m3g8v>
- Coghlan, D.& Brannick, T. (2007). *Doing action research in your own organization*. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Fisher, D., Frey, N., and Akhavan, N. (2020). *This Is Balanced Literacy, Grades K-6*. Thousand Oaks: Sage.
- James, E.A., Milenkiewicz, M.T., & Bucknam, A. (2008). *Participatory action research for educational leadership: Using data-driven decision making to improve schools*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Rooptam, S., & Sanrattana, W. (2021). Participatory Practice “Teach Less, Learn More”: A Case of Srikruanwittayakom School. In: *Education Quarterly Reviews*, 4(2), 578-592.
- Time Consulting. (2024). *The Influence of Digital Platforms and Why They Need to be Regulated*. <https://www.timeconsulting.co.th/what-is-digital-platforms>
- Wyse, D., & Bradbury, A. (2022). Reading Wars or Reading Reconciliation? A Critical Examination of Robust Research Evidence, Curriculum Policy, and Teachers’ Practices for Teaching Phonics and Reading. *Review of Education*, 3. Retrieved December 1, 2023, from <https://doi.org/10.1002/rev3.3314>
- Wyse, D., & Hacking, C. (2024). *The Balancing Act: An Evidence-Based Approach to Teaching Phonics, Reading and Writing*. New York: Routledge.